

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Årsredovisning 2009

<p>Libbersmora ekbacke är belägen på norra sidan av sjön Syningen strax nordost om Rimbo. I området finns 38 ekar med en omkrets mellan 2 m och 5 m. Ekbacken har restaurerats under åren 2006 - 2010 av Norrtälje kommun. Under 2009 har Norrtälje Naturvårdsstiftelse ansvarat för skötseln i form av slåtter och höbärgning. I ekbacken har en lång rad rödlistade arter påträffats t.ex. lunglav, oxtungsvamp och rutskin. Fotografiet visar ekbacken i vitsippstid den 4 maj 2010.</p>		<p>Djävulsviken är belägen på Väddö strax norr om Älmsta. Längs den norra stranden finns en havsstrandäng som hävdas med slåtter och höbärgning av Norrtälje Naturvårdsstiftelse. Det är en av ytterst få havsstrandängar som hävdas med slåtter i Norrtälje kommun. Havsstrandängen är artrik och här växer bl.a. majviva, rosettjungfrulin, blodnycklar, vanlig kärrenspara, slåtterblomma och krissla.</p>
<p>Den 24 maj 2009 firades att Ängsö nationalpark och svensk naturvård fyllde 100 år. Ängsö visade upp sig från sin bästa sida när 750 personer besökte ön i ett soligt försommarväder. Norrtälje Naturvårdsstiftelse ansvarade för arrangemanget. Fotografiet visar informationsbodarna den 24 maj 2009.</p>	<p>De som vandrade till Svartviken vid Ängsö nationalparks norra del kunde träffa på "Adamskan" (Suzanne Breitholtz) som berättade om livet som torpare på Ängsö. Vid Svartviken fanns även en utställning gjord av Länna hembygdsförening. Fotografien den 24 maj 2009.</p>	<p>Växtplatsen för stor tofsäxing utgörs av en udde vid Kapellskär. Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1994 projekt tofsäxing för att rädda kvar arten på sin enda lokal i Norden. Under 2008 planterades 100 nya plantor av stortosäxing in i området och alla fanns kvar 2009. Fotografien den 11 juni 2007.</p>
<p>Micael Söderman visar upp flodnejonöga som just hävats upp ur Tullviksbäcken på Väddö. Flodnejonöga vandrar under våren upp i vattendrag för att leka. Exkursionen arrangerades av Norrtälje Naturvårdsstiftelse inom ramen för Naturens År. Fotografi den 10 maj 2004.</p>	<p>Maria Ericsson leder en exkursion i den gamla skogen vid Långsjön - Karlsdalsmossen (Estuna och Söderby-Karls socknar). Exkursionen var en del av Urskogens Väsen som ingick som ett arrangemang i Naturens År. Arrangör var Roslagens Naturskyddsförening. Fotografi den 5 juni 2009.</p>	<p>Den gamla skylten pekar in till stiftelsens slåtteräng Kråkhättan som är belägen i Roslags-Bro socken. Fotografien den 10 sept 2009.</p>
<p>Södersjön är en liten igenväxt sjö som ligger centralt i Lohärads socken. Sjön dikades ut 1938 - 1940 för att erhålla mer brukbar odlingsmark vilket medförde att sjön växte igen. Sjön omges av rikkärr som omfattar 1,7 ha. År 1997 restaurerade Norrtälje Naturvårdsstiftelse ett delområde om 0,21 ha vilket sedan dess har hävdats med slåtter och höbärgning. I rikkärret har det påträffats kärknipprot och kalkkärrsgrynsnäcka. Fotografien den 17 sept 2009.</p>		

Text:

Magnus Bergström

Fotografier:

Maria Ericsson (s. 9 överst)

Henrik Josefsson (s. 13)

Roine Karlsson (s. 3 och 10 överst)

Maria Pettersson (s. 11 de två översta, 15 och 16)

Monica Pettersson (s. 4 de två översta)

Martin Unell (s. 17)

Anna Westerlund (s. 7 de tre nedre)

Magnus Bergström (övriga fotografier)

Layout och kartor:

Magnus Bergström

Tryck:

Affärstryckeriet Norrtälje 2010

Upplaga:

200 ex

Årsredovisningen kan beställas från Norrtälje Naturvårdsstiftelse, Färsna gård, 761 73 NORRTÄLJE, tel nr: 0176 - 184 02, 184 07, e-post: norrtalje@naturvardsstiftelse.se eller laddas ner från vår hemsida www.naturvardsstiftelse.se.

Verksamhetsberättelse 2009

Norrtälje Naturvårdsstiftelse bildades den 24 april 1989 genom ett beslut av kommunfullmäktige i Norrtälje kommun. Vi kan därmed titta tillbaka på stiftelsens första 20 år. Bakgrunden till bildandet av stiftelsen var att Norrtälje kommun av Naturvårdsverket skulle köpa den fastighet som utgjorde Tranviks naturreservat. Tanken var att Tranvik skulle förvaltas av den nyinrättade stiftelsen. Under stiftelsens första levnadsår inriktades mycket av arbetet på att förverkliga kommunens köp av Tranvik. Men efter flera års diskussioner och förhandlingar ändrade sig staten 1992 och bestämde sig i stället för att sälja reservatet till Stiftelsen Oscar Hirsch Minne. Norrtälje Naturvårdsstiftelse hade under sina första år påbörjat andra naturvårdsprojekt, vilka stiftelsen därefter fortsatte att arbeta med.

Det var inte bara Norrtälje Naturvårdsstiftelse som var jubilar under 2009. Ängsö nationalpark, och därmed även svensk naturvård, fyllde 100 år vilket firades med ett stort kalas på Ängsö den 24 maj. Ängsös födelsedag arrangerades av Länsstyrelsen i Stockholms län och Norrtälje Naturvårdsstiftelse hjälpte till att ordna de praktiska arrangemangen med bl.a. fika, bussar och båtar. Firandet av Ängsö ingick som en del i Naturens År där stiftelsen och andra organisationer arrangerade 37 exkursioner, fågelskådningar, vandringar, familjeutflykter m.m. i kommunens olika naturområden.

Under 2009 har flera stora händelser skett i stiftelsens verksamhet. Efter att under många år haft sitt kontor på Roslagsmuseet i Norrtälje stad flyttade stiftelsen till Färsna gård under våren 2009. Flytten till Färsna gård var även startpunkten för Färsna Naturcentrum – ett besöks-, informations- och utbildningscentrum för aktiviteter knutna till naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård, djurhållning samt småskaligt jord- och skogsbruk. Satsningen har inneburit att stiftelsen under året har utökat sin personalstyrka.

Under året har stiftelsen fortsatt sitt arbete med olika slags projekt som omfattar arter som är hotade och naturtyper som har höga naturvärden. Stiftelsen har arbetat med de långsiktiga projekten som berör mnemosynefjäril, asknätfjäril, stor tofsäxing, gulyxne och hartmansstarr. Vi gjorde även ett försök att hitta gölgrödan i kommunen. Stiftelsens arbete är viktigt för att rädda kvar dessa arter i Roslagen. Naturvårdsstiftelsen har under 2009 även arbetat med inventering av gamla skyddsvärda träd och rikkärr samt skötsel av rikkärr, slätterängar och havsstrandängar. Arbetet med att utföra tillsyn i naturreservat har fortsatt.

Under året har stiftelsen startat upp ett projekt inom ramen för EU-programmet Central Baltic. Projektet kommer att sprida kunskaper om natur- och kulturvärden i gamla slätterängar och hur man bäst sköter dem för att bevara värdena. Naturvårdsstiftelsen har under året även startat upp ett Leaderprojekt inom landsbygdsprogrammet som syftar till göra Färsna gård till ett fungerande Naturcentrum i tätortsnära miljö.

För Norrtälje Naturvårdsstiftelse blev det ingen förvaltning av Tranviks naturreservat som var tanken från början. Men i och med förvaltandet av Färsna gård och det faktum att området kommer att skyddas som naturreservat kan cirkeln sägas vara sluten för stiftelsen.

Många av projekten har kunnat förverkligas genom statens satsningar på Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) och Lokala naturvårdssatsningen (LONA). För kunna bedriva verksamhet behöver Norrtälje Naturvårdsstiftelse fortsatt stöd från finansörer och bidragsgivare. Vi vill tacka de som ekonomiskt har möjliggjort vårt viktiga naturvårdsarbete under 2009.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Magnus Bergström
VD

Innehållsförteckning

Verksamhetsberättelse 2009

Norrtälje Naturvårdsstiftelse 20 år	3
Ängsö nationalpark 100 år	4
Naturens År 2009	5
Färsna gård	6
Färsna Naturcentrum	7
Skötsel av rikkärr	8
Inventering av rikkärr	9
Inventering av skyddsvärda träd	10
Gamla lövträd i kulturlandskapet	11
Mnemosynefjäril	12
Asknätfjäril	13
Gulyxne	14
Hartmansstarr	15
Stor tofsäxing	16
Gölgroda	17
Fjälltaggsvampar och violgubbe	18
Skötsel av områden	19
Övriga arbetsuppgifter	20
Information	21
Övrigt	22

Bokslut 2009

Resultaträkning	26
Balansräkning	27
Redovisningsprinciper och bokslutskommentarer	29
Noter	30
Underskrifter	32
Revisionsberättelse	33

Norrtälje Naturvårdsstiftelse 20 år

Norrtälje Naturvårdsstiftelse bildades den 24 april 1989 genom ett beslut av kommunfullmäktige i Norrtälje kommun. Bakgrunden var att Norrtälje kommun skulle köpa den fastighet som utgjorde Tranviks naturreservat av Naturvårdsverket. Tranvik skulle förvaltas av den nyinrättade stiftelsen.

I början inriktades mycket av arbetet på att förverkliga kommunens köp av Tranvik. Men 1992 ändrade sig staten och sålde istället reservatet till Stiftelsen Oscar Hirsch Minne. Naturvårdsstiftelsen hade då redan börjat arbeta med andra naturvårdsprojekt. Konstnären och författaren Gunnar Brusewitz stödde i början stiftelsen, bl.a. utformade han stiftelsens första logotyp.

På Bonniers bokförlag publicerades 1992 *Värt att se i Roslagens Natur* som var en guidebok över de mest besöksvärda naturområdena i Roslagen. Boken är tyvärr slutsåld men kan hittas på antikvariat. Som en fortsättning började stiftelsen att producera informationsskyltar till naturreservat och andra områden. Det är en verksamhet som pågår än idag. Under åren 1993 - 1997 arrangerade stiftelsen en årlig välbesökt naturvårdskonferens med efterföljande exkursion.

Under åren 1991 - 1995 bedrevs projektet *Roslagskalven* där allmänhet m.fl. kunde köpa kalvar som placerades hos fodervärdar. Syftet var att öka antalet betsdjur och att hålla landskapet öppet. Under en tioårsperiod hade stiftelsen även egna betesdjur. Stiftelsen gjorde en viktig insats för att rädda kvar lantraserna roslagsfår och vänekor.

Stiftelsen har arbetat aktivt för att skydda kommunens värdefullaste områden som naturreservat t.ex. Rimsjöskogen, Riddersholm, Långsjön/Karlsdalsmossen, Lerkärret och Bellberget. Stiftelsen verkade även för beslutet att få alla orkidéer fridlysta. Tidigt började stiftelsen bedriva naturvårdsskötsel som t.ex. gårdsgårdsbyggande i Linkuddens naturreservat i Blidö socken, restaurering av naturbetesmarken Öbacken i Närtuna socken och skötsel av guckuskoskogen i Norra Råda naturreservat i Söderby-Karls socken.

Arbetet med utter var ett stort projekt som bedrevs 1993 - 2001. Flera andra projekt har blivit långlivade och bedrivs än idag t.ex. rikkärr, slätterängar, mnemosynefjäril, stor tofsäxing och gulyxne.

Stiftelsens ordförande har varit Lennart Allard (1989 - 1991), Lennart Albinsson (1992 - 1994, 1999 - 2006), Bertil Karlsson (1995 - 1998) och Kurt Pettersson (2006 - 2010). Christer Stighäll var stiftelsens verkställande funktionär (1989 - 1996) och han avlöstes av Gunnar Hammar (1996 - 2005). Fr.o.m. 2005 har Magnus Bergström varit VD.

Styrelsen besöker Tranvik 11 nov 1989. Från vänster Richard Dehnisch, Bo Granberg, Bill Douhan, Esbjörn Wandt, John-Erik Eriksson, Åke Tidigs, kommuneolog Magnus Bergström, Lennart Allard, arrendator Svante Karlsson, okänd och Barbro Carlsson.

Gunnar Brusewitz, Christer Stighäll, Klas-Rune Johansson, Bill Douhan, Kristoffer Stighäll och Åke Tidigs arbetar med *Värt att se i Roslagens Natur* 11 feb 1989.

Magnus Bergström visar artrikedomen på Maran 1 aug 1992 för Barbro Carlsson-Stigberg, Christer Stighäll, Lennart Albinsson, Lennart Edbom och Paul Sving.

Ordförande Lennart Albinsson samt personal Gunnar Hammar, Martin Lagerlöf och Ralf Mäklin tillsammans med stiftelsens vänekor på Färsna gård 26 nov 1999.

Susanne Jansson och Magnus Bergström prickar av besökare på ångbåtsbryggan vid Ångsö nationalparks 100-års firande.

Jubileumstal hölls av länsöverdirektör Stig Orustfjord och professor Urban Emanuelsson, Roslagens Kulturskola spelade och sjöng.

Många besökare vandrade norrut från Hemviken genom Ångsös ängslandskap till Norrudden och Svartviken.

Vid Norruddens ängsmark blommade Adam och Eva i hundratalet.

Ångsö nationalpark 100 år

Den 24 maj 1909 fattade riksdagen beslut om de första nationalparkerna i Sverige. Först på listan stod Ångsö i Länna sockens skärgård. Ångsö blev därmed den första nationalparken som inrättades i Europa. På den tiden levde Carl Edvard och Emma Carlsson ute på den lilla innerskärgårdsön. Torparfamiljen skötte öns lövängar, betesmarker, strandängar och trädbevuxna backar. Ganska snart efter beslutet inskränktes familjens slätter- och betesbruk på ön eftersom man då trodde att det hade en negativ påverkan på öns vegetation och flora.

Naturligtvis började ön växa igen och det dröjde inte förrän fram till början av 1950-talet innan skötseln återupptogs. Sedan dess har Ångsös marker sköts med slätter och bete. I början i liten omfattning men från och med 1980-talet med allt större statliga resurser och insatser. Idag omfattar ängs-skötseln drygt 7 ha lövängar, strandängar och öppna ängar. Nötkreaturen betar ca 25 ha naturbetesmark och skogsbeten. Ångsös välskötta kulturlandskap utgör idag ett av de mest autentiska i hela landet.

Den 24 maj firade 750 personer Ångsös 100-årsdag i strålande försommarsväder. Från Strömkajen i Stockholm kom Blidösund och Sjöggull med många besökare. Även från Solö, Vetershaga och flera andra platser kom besökare för att vara med om denna historiska dag då svensk naturvård fyllde 100 år.

På Ångsö vandrade de besökande runt på ön och njöt av slätterängarna och blomsterprakten, för egen hand eller guideade av personal från länsstyrelsens naturvårdsenhet.

Vid Svartviken fanns en utställning gjord av Länna hembygdsförening som informerade om det livet som torpare på norra delen av Ångsö. Här kunde man även träffa på Adamskan som själv berättade om livet förr. Vid Hemviken bjöds på fika och bullar, och för barnen anordnades skattjakt. För de större fanns en tipspromenad. Tal till jubilarerna hölls av länsöverdirektör Stig Orustfjord och professor Urban Emanuelsson, musik spelades av Roslagens Kulturskola.

Ångsös födelsedag arrangerades av Länsstyrelsen i Stockholms län och Norrtälje Naturvårdsstiftelse hjälpte till med den praktiska samordningen av dagen. Med hjälp av bidrag från Roslagens Sparbanks Stiftelser arrangerade Naturvårdsstiftelsen bussar från Norrtälje och båtar från Solö för ca 140 personer.

På Naturvårdsstiftelsen hade Maria Pettersson ansvaret för arbetet med de praktiska arrangemangen på Ångsös 100-års dag.

Naturens År 2009

För att fira naturvårdens 100 år i Sverige genomfördes samverkansprojektet *Naturens År*. Initiativet togs av Naturvårdsverket i samarbete med Kungliga Vetenskapsakademien, som var med redan i början av 1900-talet när nationalparksidén tog form.

Syftet med projektet var att lyfta fram naturvården, visa på bredden av engagerade aktörer och skapa intresse för alla de aktiviteter som ägde rum i hela landet under 2009. De statliga aktörerna koncentrerade firandet på Nationalparksdagen den 24 maj och på invigningen av Kosterhavets nationalpark, den första marina nationalparken i Sverige.

Mot bakgrund av Ängsö nationalparks 100-års firande och att det var 20 år sedan Naturvårdsstiftelsen och Norrtälje kommun började sitt naturvårdsarbete genomfördes en lokal satsning på *Naturens År*. En rad evenemang genomfördes så att alla kunde ta del av Norrtälje kommuns fantastiska natur. En särskild hemsida presenterade programmet (www.naturensar-norrtalje.se). Norrtälje Naturvårdsstiftelse och Norrtälje kommun ansvarade för den lokala satsningen i samverkan med flera andra organisationer:

Entomologiska Föreningen i Uppland
Estuna Bygdegårdsförening
Erkenlaboratoriet
Länstyrelsen i Stockholms Län
Norrtälje Turistbyrå
Roslagens Naturskyddsförening
Roslagens Ornitologiska Förening
Roslagskretsen av Svenska Turistföreningen
Rådmansö hembygdsförening
Studjefrämjandet i Roslagen
Svenska Botaniska Föreningen

Under *Naturens År* genomfördes 37 arrangemang med totalt ca 2 000 besökare. Bland programpunkterna kan nämnas uggleflykt, bombmurklevandring i Edsbroskogarna, skärgårdstur till Arholma, flodnejonögonlek vid Tullviksbäcken, fågelvandringar vid Färsna, familjeutflykt till Riddersholms naturreservat, invigning av Roslagsleden, skådespelet *Urskogens Väsen*, nattfjärilslysning, Geologins dag, ringmärkning av blåhakar, sträckfågelskådning vid Rönnskärs udde, Svampens dag samt skogsdag på Färsna.

Magnus Bergström ansvarade för projektet som finansierades av Norrtälje kommun, Roslagens Sparbanks Stiftelser, Länstyrelsen i Stockholms län och medverkande organisationer. Hemsida, broschyr och annonser togs fram av Medieprogrammet vid Rodengymnasiet i Norrtälje.

Åke Tidigs ledde en välbesökt fågelexkursion till Lindholmens naturreservat och Norrtäljeviken den 25 maj 2009. Arrangör Roslagens Ornitologiska Förening.

Skådespelet *Urskogens Väsen* fanns att beskåda vid midnatt den 5 juni 2009 på Karlsdalsmossen. Arrangör Roslagens Naturskyddsförening.

Den 20 aug 2009 lyste Janne Björklund efter nattfjärilar vid mangårdsbyggnaden på Färsna gård. Arrangör Norrtälje Naturvårdsstiftelse.

Bengt Ericsson visar upp vit flugsvamp på Svampens Dag vid Färsna gård 6 sept 2009. Arrangörer Estuna Bygdegårdsförening och Norrtälje Naturvårdsstiftelse.

Mangårdsbyggnaden på Färsna gård har under 2009 utgjort kontor för Norrtälje Naturvårdsstiftelse, Skogsstyrelsen och Leader UROSS. Fotografi den 9 okt 2009.

Veterantraktorklubben i Norrtälje arrangerar varje år Veterantraktorernas dag vid Färsna gård. Fotografi den 8 aug 2009.

Vid Färsna gård bedrivs jordbruk delvis med äldre metoder. Kalle Wahlgren sår vallfrö på övre Sandarn den 5 maj 2006.

Naturbetesmarkerna vid Färsna gård betades av fjällkorna Kringla och Ella den 6 sept 2009. Färsna 4H ansvarar för djurhållningen på gården.

Färsna gård

Norrtälje Naturvårdsstiftelse och Norrtälje kommun undertecknade 2008 ett avtal om Färsna gård. Avtalet innebär att Naturvårdsstiftelsen har ansvaret för förvaltningen av Färsna gård, för egen del kan nyttja gården och där etablera Färsna Naturcentrum. Mangårdsbyggnaden får användas för den egna verksamheten. Avtalet omfattar ett femtontal byggnader och ca 100 ha skog, åker, betesmark och gårdsplan. Färsna gård är belägen ca 2 km norr om i Norrtälje stads centrum.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse flyttade sitt kontor från Roslagsmuseet i Norrtälje stad till Färsna gård den 1 april 2009. Kontoret är beläget i den gamla mangårdsbyggnaden som är från 1887. Norrtälje kommun hade inför flytten renoverat mangårdsbyggnaden och anpassat den till stiftelsens verksamhet. Hyresgäster i mangårdsbyggnaden har under 2009 varit Skogsstyrelsens Norrtäljekontor och kontoret för Leader UROSS. Färsna 4H hyr Tupplidret, arrendatorbostad, ladugård, stall m.m. samt åker- och betesmark och Veterantraktorklubben Norrtälje hyr logen.

En lång rad andra föreningar och organisationer är också verksamma vid Färsna gård; Roslagens Naturskyddsförening, Roslagens Ornitologiska Förening, Roslagens Geologiska Förening, Studieförbundet Roslagen, TioHundra (omsorgen) och Rodengymnasiets särskola. Det totala besöksantalet till Färsna gård uppskattas till 15 000 personer per år.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har under året varit ansvarig för ansökan om Leader-bidrag till projektet *Nystart av Färsna gård*. Stiftelsen avser att tillsammans med Färsna 4H, Studieförbundet Roslagen och Roslagens Geologiska Förening utveckla Färsna gård med olika slags aktiviteter. Leader UROSS beslutade om bidrag till projektet och det startade i augusti 2009. Projektet kommer att genomföras under åren 2009 - 2012. I projektet skall Naturvårdsstiftelsen bl.a. bygga vindskydd och anlägga vandringsstigar.

Under året har Naturvårdsstiftelsen tagit aktiv del i Färsna gårdsråd som är ett samarbetsorgan som samlar de organisationer och verksamheter som finns vid gården.

Naturvårdsstiftelsen startade under året en hemsida för Färsna gård (www.farsnagard.se) där information ges om de olika organisationernas verksamhet vid gården. Information finns även på stiftelsens egen hemsida (www.naturvardsstiftelse.se).

Ansvarig för Färsna gård under 2009 har varit Susanne Jansson och Lotta Andersson.

Färsna Naturcentrum

Norrtälje Naturvårdsstiftelse etablerade under 2009 Färsna Naturcentrum på Färsna gård. Syftet är att skapa ett besöks-, informations- och utbildningscentrum för aktiviteter knutna till naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård, djurhållning samt småskaligt jord- och skogsbruk. Tyngdpunkten ligger på utomhuspedagogik för barn och ungdomar.

Under 2009 har stiftelsen arrangerat 36 st Naturdagar och Naturguidningar för barn, ungdomar och vuxna. Totalt har 908 personer deltagit varav 704 var barn och ungdomar. Undervisningen har bedrivits utomhus och anpassats till årstiden.

Naturdagarna var upplagda i dialog med lärarna, så att de passade in i läroplanen och aktuella teman i Naturdagarna. Det har rört sig om skog och historia (kolning, tjäraframställning och kulturlämningar), natur och rörelse (motoriska samarbetsövningar), natur och matematik (avståndsbedömning, höjdmätning och kalkyler), överlevnadsövningar, artkunskap, hälsa och matlagning.

Den 4 oktober arrangerades Norrtälje Naturvårdsstiftelse en *Skogsdag på Färsna* där besökarna fick ta del av kolning, timring, lunning, viltvård och andra skogsrelaterade aktiviteter. Besöksantalet var 300 personer. Skogsdagen arrangerades inom ramen för *Naturens År*.

Naturvårdsstiftelsen medverkade på Veterantraktorklubbens årliga evenemang *Veterantraktorernas dag* på Färsna gård den 8 augusti. Vid stiftelsens station fick barn fläta armband av naturfärgat ullgarn, bygga torn med trissor, gå på naturskattjakt och gissa namn på olika skelett. Besöksantalet under Veterantraktorernas dag uppgick totalt till ca 3 500 personer.

Naturvårdsstiftelsen arrangerade den 12 augusti en exkursion till Ängsö nationalpark för 130 europeiska limnologer. Under året har Naturvårdsstiftelsen även tagit emot internationella doktorander från Kroatien samt lärare från Ukraina och Ryssland.

Responsen under Färsna Naturcentrums första år har varit mycket stor och stiftelsen har byggt upp många kontakter med skolor som vill ha återkommande naturdagar. Samarbete har startats med andra aktörer med liknande inriktning som stiftelsen för att göra Färsna Naturcentrum till ett mer tillgängligt utflyktsmål och kunskapscentrum för utomhuspedagogik.

Färsna Naturcentrum finansierades under 2009 av Roslagens Sparbanks Stiftelser, Norrtälje Naturvårdsstiftelse och inbetalda avgifter. Susanne Jansson ansvarade för Färsna Naturcentrum under 2009.

Susanne Jansson som Pippi Långstrump tävlar mot John Larsson i styltor på Veterantraktorernas dag på Färsna den 8 aug 2009.

Elever från Svanberga skola har naturdag vid Färsna Naturcentrum med teambuilding genom friluftsliv. Fotografi den 7 okt 2010.

Teori och praktik kopplas samman i upplevelser och aktiviteter utomhus. Här arbetar eleverna med primitivt bygge och teknik. Fotografi den 7 okt 2010.

Färsna naturcentrum låter deltagarna ofta laga sin måltid över öppen eld för att känna den härliga gemenskapen. Fotografi den 16 feb 2010.

Maran i Väddö socken är det rikkärr som hövdat längst med slätter i modern tid i kommunen. Slätterna började 1994. Fotografi den 17 juni 2008.

Nyrestaurerad del av rikkärret Kista hav i Väddö socken. I bakgrunden har det lämnats en orestaurerad remsa där provtytor är utlagda. Fotografi den 10 sept 2010.

Norr om Södersjön i Lohärads socken finns ett litet rikkärr som har hövdat med slätter sedan 2001. Fotografi den 17 sept 2009 efter slätter och höbärgning.

Jörgen Hillgren och arbetslaget restaurerar rikkärret Skottvikskärret i Väddö socken genom en avröjning av tallar, sly och ris. Fotografi den 14 april 2009.

Skötsel av rikkärr

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1992 projekt *Rikkärr*. Syftet är att skydda och bedriva naturvårdsskötsel av rikkärr i Norrtälje kommun så att de höga naturvärdena säkerställs.

Ett rikkärr är en våtmark med torv som får mineralämnen tillfört via grundvatten från den omgivande fastmarken. Rikkärren har ett relativt högt pH (ca 6 - 8) och har en artrik flora. Fram till modern tid har dessa kärr ofta nyttjats som slättermark och betesmark vilket har satt sin prägel på växt- och djurlivet. Den upphörda hävden tillsammans med bl.a. dikningar har lett till att många rikkärr har växt igen och därmed försvinner de arter som är karaktäristiska för rikkärr.

Projektet inleddes 1992 med att stiftelsen i samarbete med Norrtälje kommun och Roslagens Naturskyddsförening anlade en enkel fördämning i diket från rikkärret Maran på Väddö. Maran är ett litet rikkärr om 0,9 ha. Naturskyddsföreningen röjde av en mindre del (0,21 ha) av rikkärret 1993 och påbörjade slätter året efter. Därefter har föreningen årligen bedrivit slätter på Maran, med undantag för åren 1996 - 1999 då Norrtälje Naturvårdsstiftelse genomförde slätterna.

Naturvårdsstiftelsen fortsatte arbetet med att restaurera andra rikkärr. Kista hav i Väddö socken omfattar totalt 2,2 ha och utgör en igenväxt sjö. Restaurering med röjning och slätter av 0,73 ha startade 1995. Under 2008 restaurerade stiftelsen ytterligare 0,40 ha rikkärr vid Kista hav. Rikkärret runt den igenväxta Södersjön i Lohärads socken omfattar 1,7 ha varav 0,21 ha restaurerades av stiftelsen 1997. Under 2009 startade stiftelsen restaureringen av Skottvikskärret på Väddö. Det är ett svagt sluttande kärr om totalt 0,80 ha varav stiftelsen restaurerade 0,15 ha.

Stiftelsen är inte markägare utan har överenskommelser med fastighetsägare om att skötsel kan genomföras. Den praktiska skötseln av områdena utförs av anlitade lokala entreprenörer, stiftelsens eget arbetslag och Roslagens Naturskyddsförening. Maran, Kista hav, Södersjön och Skottvikskärret är numera skyddade som Natura 2000-områden.

Under 2009 har Norrtälje Naturvårdsstiftelse ansvarat för skötseln av rikkärren Maran (0,21 ha), Kista hav (0,73 ha) och Skottvikskärret (0,15 ha) i Väddö socken samt vid Södersjön (0,21 ha) i Lohärads socken. Under 2009 har vi dessutom fortsatt arbetet för att utöka slätterytan i Kista hav genom att röja bort sly och ungtallar på ytterligare 0,40 ha. Totalt uppgår arealen av de slätterhävdat rikkärren till 1,70 ha.

Elisabeth Hedin och Magnus Bergström ansvarade för projektet under 2009 vilket finansierats av EU:s jordbruksstöd och Länsstyrelsen i Stockholms län.

Inventering av rikkärr

När Norrtälje Naturvårdsstiftelse började arbeta med rikkärr 1992 väcktes frågan om hur restaurering och praktiska skötselåtgärder skall kunna följas upp. För att undersöka saken lades ett provytesystem ut i rikkärren Maran och Kista hav (Väddö socken) under 1995 respektive 1996. Försöksleden med provytor var utlagda i slätterhävddad del, betad del respektive ohävddad del av kärren.

Under åren 1996 - 1998 och 2008 gjordes uppföljning av artfrekvenser för kärlväxter och mossor, 1996 - 1998 och 2003 gjordes uppföljning av biomasseproduktionen och i Kista hav gjordes 1997 - 2001 uppföljning av gulyxnepopulationen. Under 2009 gjorde Naturvårdsstiftelsen en uppföljning av samtliga parametrar i de båda rikkärren.

Uppföljningen visar att hävden har en effekt på vegetationen och kan bl.a. reducera populationen hos konkurrensstarka arter. I de slätterhävddade delarna av kärren har vissa arter högre frekvens t.ex. klubbstarr, kärrspira, näbbstarr och tagelsäv. Vass, bunkestarr och älggräs är exempel på arter som har högre frekvens i ohävddade delar av kärren. Biomassan har överlag minskat i kärren sedan försöken började. Det gäller både årets produktion av växtmaterial och föregående års produktion (förmån). Maria Ericsson ansvarade för projektet under 2009 vilket finansierades av WWF och Naturvårdsstiftelsen. Du kan läsa mera om projektet i vår rapport *Hävd av rikkärr* (rapport 2010:1).

Norrtälje Naturvårdsstiftelse slutförde under 2008 projektet *Inventering av rikkärr i Stockholms län* på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län. Under 2009 sammanställdes stiftelsens resultaten från inventeringen i en rapport som publicerades av länsstyrelsen. Rapporten innehåller en prioriteringslista med förslag på åtgärder för varje rikkärrsobjekt.

I länet inventerades under 2007 - 2008 totalt 60 våtmarksobjekt varav 43 klassades som rikkärr. Av de 43 rikkärren i länet är hela 37 st belägna i Norrtälje kommun, vilka har en yta av totalt 193,7 ha. Rödlistade arter som hittades i Norrtälje kommun var loppstarr (VU), gulyxne (VU), käppkrokmossa (NT) samt sumpäggsvamp (NT). Vid tidigare inventeringar har även kalkkärrsgrynsnäcka (NT) och större agatsnäcka (EN) påträffats i kommunens rikkärr.

Daniel Udd ansvarade för projektet under 2009 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Du kan läsa mer om projektet i rapporten *Rikkärr i Stockholms län* (rapport 2009:14), vilken är utgiven av Länsstyrelsen i Stockholms län.

En provyta i inventeringen omfattade en utlagd cirkel med diametern 2 dm. Vid frekvensinventeringen ingick totalt 180 provytor i Maran och 270 provytor i Kista hav.

Rikkärret Maran omfattar 0,9 ha varav 0,21 ha hävdas med slätter. Till vänster slätterhävddad del och till höger ohävddad del av kärret, den 17 juni 2008.

Rikkärret Kista hav omfattar 2,2 ha varav 1,13 ha hävdas med slätter. Rikkärret är nyslaget, i väntan på höbärgning den 8 aug 2007.

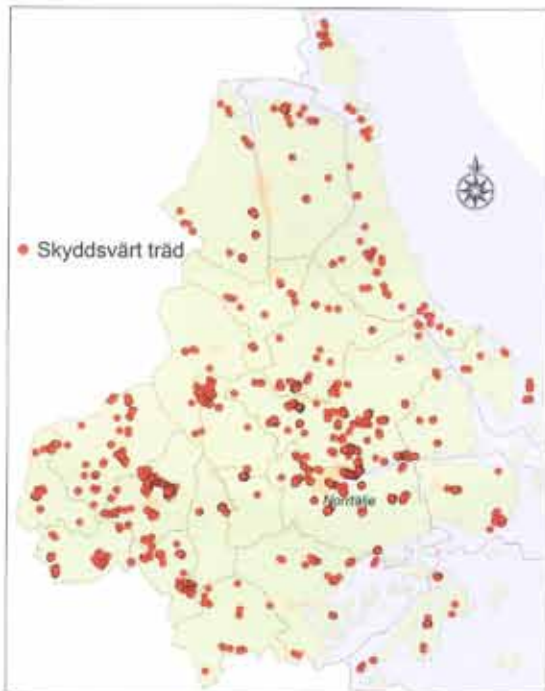
I den norra delen av rikkärret Kista finns ett litet område som hävdas med extensivt bete. Fotografi den 8 aug 2007.

Paul Sving, Björn Strömberg, Kristoffer Stighäll, Mats Hultin, Lennart Edbom, Astrid Larsson, Erik och Gunnar Hammar i Brahebergseken den 20 maj 1995.

Janne Björklund står vid den ekjätte som just har fallit strax norr om Kristineholm i Lohärads socken den 25 sept 2007.

Under 2007 och 2008 inventerade Norrtälje Naturvårdsstiftelse totalt 3 622 träd i Norrtälje kommun. Flest antal träd fanns i socknarna Estuna, Rimbo, Frötuna och Roslags-Bro, vilka alla hade mer än 400 st.

Inventering av skyddsvärda träd

Under åren 2007 till 2009 har Norrtälje Naturvårdsstiftelse genomfört inventeringar i projektet *Särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet*. Med skyddsvärda träd menas grova och gamla träd som blivit betydelsefulla för de växt- och djurarter som lever på träden. Träden är ofta väl kända bland ortsbefolkningen och därmed viktiga kulturminnen.

Skyddsvärda träd kan finnas av alla förekommande trädarter, men av särskild betydelse i dessa delar av landet är de s.k. ädla lövträden alm, ask, ek, lind och lönn. Inventeringen har främst varit inriktade på träd som är grövre än 314 cm i omkrets (mätt i brösthöjd). Ett sådant träd är oftast minst 200 år gammalt och har oftast också betydelse för den biologiska mångfalden.

Under 2009 har stiftelsen inventerat skyddsvärda träd i Kungliga nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården i Stockholms kommun. Totalt har ca 400 antal träd inventerats.

Under 2007 - 2008 inventerades även träd i Norrtälje kommun. Totalt registrerades 3 622 träd registrerats fördelat på 2 529 ekar, 426 askar, 263 lindar, 131 lönnar, 103 almar och 170 övriga arter. Totalt var 1 413 träd grövre än 3,14 m i omkrets. Av dessa var 170 träd grövre än 4,71 meter varav 18 st var grövre än 6,28 meter.

Största träden var ekar vid Braheberg i Närtuna socken 9,87 m, Getingbol i Fasterna socken 8,12 m och Mellingeholm i Frötuna socken 7,75 m. Största almen var 5,02 m (Södersund, Roslags-Bro socken), största asken 5,55 m (Norrby, Söderby-Karls socken), största lindan 5,50 m (Lötaholmen, Rådmansö socken) och största lönnen var 4,30 m (Vämlinge, Estuna socken). De grövsta träden för övriga arter var poppel 4,43 m, klippal 4,18 m, hästkastanj 4,03 m, gråal 4,01 m, tall 3,95 m, pil 3,87, björk 3,55 m, asp 3,50 m, bok 3,40 m, sälg 3,19 m, oxel 3,06, gran 2,99 m och en 1,82 m.

Flest skyddsvärda träd finns i Estuna socken med 604 träd, Rimbo socken med 599 träd, Frötuna socken med 581 träd och Roslags-Bro socken med 417 träd. Övriga socknar hade mellan 14 och 142 skyddsvärda träd.

Maria Ericsson och Elisabeth Hedin ansvarade för projektet under 2009 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Du kan läsa mer om inventeringen i Norrtälje kommun i vår rapport *Inventering av skyddsvärda träd i Norrtälje kommun* (Rapport 2009:5).

Gamla lövträd i kulturlandskapet

Norrälje Naturvårdsstiftelse har under 2009 slutfört projektet *Gamla lövträd i kulturlandskapet*. Syftet med projektet var att restaurera områden med gamla ekar eller andra lövträd. Projektet skulle även öka kunskapen om vikten av att bevara gamla lövträd och död ved för den biologiska mångfalden.

Projektet inriktades på att lokalisera skyddsvärda områden, arbeta fram skötsel- och åtgärdsplaner, genomföra restaurerings- och skötselinsatser samt att inventera områdena, främst skalbaggsfaunan.

Under 2008 genomfördes fältbesök i de områden som listats som potentiellt intressanta att ingå i projektet. Områden som slutligen utvaldes för restaurering var Näset i Rimbo socken (2,7 ha), Fastnäs i Fasterna socken (6,5 ha), Norra Lindholmen i Norrälje socken (1,4 ha) samt Mellingeolm (2,3 ha) och Ekbacken (7,3 ha) i Frötuna socken. Den totala arealen uppgick till 20,2 ha. I alla områdena, utom Näset, förekommer *särskilt skyddsvärda träd* som uppmärksammas i inventeringen med samma namn (se föregående sida).

Under 2008 genomförde Malin Horwitz en inventering av skalbaggar och Kalle Gunnarsson en inventering av kryptogamer i områdena. Syftet var att få kunskap om eventuell förekomst av rödlistade arter i områdena. Inventeringen av skalbaggar visade att det i Fastnäs förekom flest arter, 61 stycken varav tre är rödlistade; hjärthalsad väglöpare (*Ophonus puncticollis*) (NT), gulbent kamklobagge (*Allecula morio*) (NT) och skalbaggen *Microrhagus lepidus* (NT). I Norra Lindholmen påträffades 56 arter varav en är rödlistad, punkterad brunbagge (*Hallomenus axillaris*). I Näset, Mellingeolm och Ekbacken påträffades 55 arter vardera, dock ingen rödlistad art.

Inventering av kryptogamer visade att rödlistade arter fanns i Fastnäs och Norra Lindholmen i form av lunglav (*Lobaria pulmonaria*) (NT). Signalarten gulvit blekspik (*Sclerophora pallida*) hittades också i Fastnäs och Norra Lindholmen. Oxtungsvamp (*Fistulina hepatica*) (NT) påträffades i Fastnäs.

Under 2009 har de praktiska restaureringsinsatserna i form av avverkning, röjning, rissamling, skotning och flisning genomförts i alla fem områden. Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2009 vilket är ett av delprojekten i *Lokala naturvårdssatsningen (LONA)*. Projektet finansierades av Norrälje Naturvårdsstiftelse och Länsstyrelsen i Stockholms län, genom statliga bidrag till lokal naturvård.

Du kan läsa mer om projektet i vår rapport *Gamla lövträd i kulturlandskapet* (Rapport 2009:3).

Igenväxta ekar i området Norra Lindholmen innan påbörjad restaurering den 27 jan 2009.

Samma område som ovan efter genomförd restaurering den 13 maj 2009.

Den rödlistade lunglaven påträffades i Fastnäs och Norra Lindholmen. Fotografi den 5 okt 2008.

Den rödlistade oxtungsvampen växer på en gammal ek i Fastnäs. Fotografi den 28 aug 2008.

Mnemosynefjäril

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1995 projekt *Mnemosynefjäril* vilket syftar till att rädda den starkt hotade mnemosynefjärilen (*Parnassius mnemosyne*) från att försvinna från Upplandskusten. Sedan starten av projektet har vi genomfört årliga inventeringar i Norrtälje kommun.

När projektet startade fanns mnemosynefjärilen kvar på sex lokaler i Norrtälje kommun. På 18 lokaler betraktades den som utdöd redan då. Under projektets gång har den försvunnit från ytterligare tre lokaler vid Koholma i Rådmansö socken 2001 och en lokal vid Rosättra i Vätö socken 2006. Dessa populationer bestod bara av några enstaka exemplar vilket gjorde dem extremt sårbara. Orsaken till försvinnandet kan vara flera år med ogynnsamt väder under parningstiden.

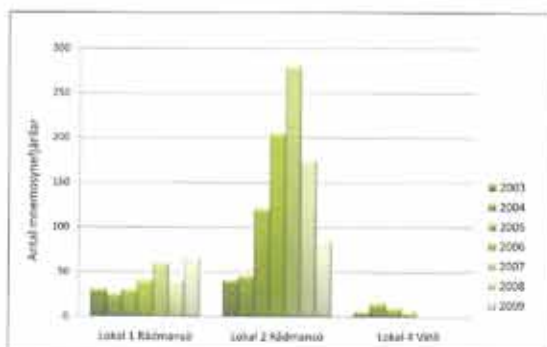
En ny lokal hittades 2003 i Rådmansö socken. Mnemosynefjärilen hade där spridit sig från en av de gamla lokalerna till ett område som tidigare restaurerats av stiftelsen (nu betraktar vi dessa två lokaler som samma lokal). Den nya lokalen låg mellan två äldre befintliga lokaler och förhoppningen var även att populationerna på de äldre lokalerna skulle få kontakt med varandra. Inventeringen 2006 visade att just detta hade hänt. En fjäril som fångades och märktes i den ena lokalen återfångades några dagar senare i den andra lokalen. Idag finns mnemosynefjärilen kvar på två lokaler i Norrtälje kommun, båda i Rådmansö socken.

Resultatet av 2009-års inventering visar att de två populationerna på Rådmansö uppskattas till totalt ca 150 individer. Minskningen beror troligen på extremt dåligt väder, med endast enstaka soliga timmar, under flygperioden. På lokalen i Vätö socken påträffades inte heller i år några fjärilar. Under flygperioden inventerades i år även tre områden i norra delen av Norrtälje kommun som ansågs lämpliga för mnemosynefjärilen, dock utan att några fynd av fjärilen gjordes.

Under 2009 har slåtter och höbärgning genomförts på en Rådmansölokal. Genom skötsel stoppas igenväxningen av lokalen och med slåttern hoppas vi kunna minska det aggressiva gräset bergrör, som under senare år har brett ut sig alltmer. Under året inventerades nunneört i några områden för att avgöra om dessa är eller kan restaureras så att de blir lämpliga för mnemosynefjärilen. Två små områden hade en förekomst av nunneört och bedömdes som lämplig för fjärilen.

Elisabeth Hedin ansvarade för projektet under 2009 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Du kan läsa mer om projektet i vår rapport *Inventering av mnemosynefjäril i Norrtälje kommun 2009* (Rapport 2009:8) och i *Mnemosynefjärilen i Uppland - Historik och nuvarande utbredning* (utgiven av Länsstyrelsen i Stockholms län 2008).

Mnemosynefjärilen är ljus med mörka vingfläckar. Vingbredden är 55 - 68 mm. Fjärilen finns i småskalig buskrik ängs- och hagmark med värdväxten nunneört. Mnemosynefjärilens utbredning är starkt minskande och den saknas helt i stora delar av sitt tidigare utbredningsområde i Europa. Främsta hotet utgörs av upphörande bete och slåtter som orsakar igenväxning. Mnemosynefjärilen klassas i Sverige som starkt hotad (EN). Den är fridlyst och omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Tidigare förekom arten i flera landskap från Skåne och Blekinge, längs Öland och Gotland till Uppland, samt i Medelpad och Jämtland. I dagsläget finns den endast i tre regioner; Blekinges kustland, Roslagens kustland i Uppland och Indalsälvens delta i Medelpad. I Norrtälje kommun är mnemosynefjärilen noterad från 24 lokaler. Idag är 22 av lokalerna utdöda och det återstår bara två lokaler på Rådmansö.

Asknätfjäril

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 2003 projekt *Asknätfjäril* vilket syftar till att bevara asknätfjärilen (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun. Projektet syftar även till att ge en klar bild över beståndets storlek och utbredning i kommunen.

År 2002 genomförde ideella krafter en första inventering av asknätfjärilens larvkolonier i nordvästra delen av Norrtälje kommun. Sammanlagt påträffades då 776 kolonier av fjärilen på ca 40 lokaler. Förekomstområdet sträckte sig grovt sett från Stockholms läns västra gräns norr om Aspölsjön i Edebo socken söderut till Norrhenninge i Ununge socken. Det första projektåret (2003) inventerade Naturvårdsstiftelsen de lokaler där fynd av larvkolonier gjordes under föregående års inventering. Resultatet visade att det totala antalet larvkolonier minskade med 10 % till 701 kolonier.

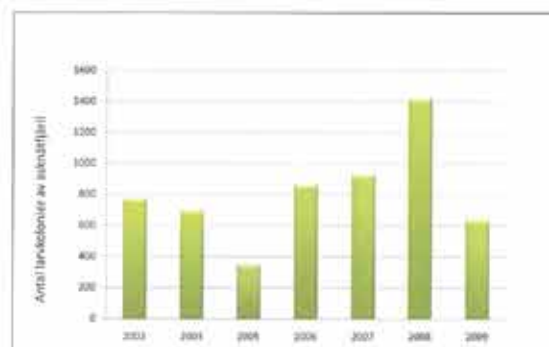
Från och med 2005 inventerar Naturvårdsstiftelsen årligen asknätfjärilens larvkolonier. Resultatet av det årets inventering visade att det totala antalet larvkolonier hade minskat med cirka 50 % till 349 kolonier jämfört med 2003. Orsaken till nedgången i antalet larvkolonier var förmodligen angrepp av den artspecifika brackstekeln (*Cotesia acuminata*) som ökar explosionsartat när det finns många larvkolonier. Andra orsaker till nedgången var förmodligen torra eftersom larverna är mycket uttorkningskänsliga. Även älgbete kan vara en orsak då larvernas värdväxter ask och olvon är begärlig föda för älgen. Ytterligare en anledning kunde vara den så kallade asktoppvissnesjukan. Det är en svampsjukdom som drabbar främst små buskar och unga träd av ask. Att det inte fanns några larvkolonier på dessa askar kan möjligen bero på att svampen och/eller de drabbade askarna utsöndrar kemiska ämnen som fjärilshonorna skyr.

Resultatet från 2006- och 2007-års inventeringar visade att antalet larvkolonier var 910 st respektive 1 016 st. Under 2008-års inventering hade antalet larvkolonier ökat till 1 423 st för att under 2009 minska till 641 st. Den kraftiga minskningen av antalet kolonier beror troligen på extremt dåligt väder under flygperioden då regnet öste ner i kraftiga skyfall under flera dagar i rad. Under 2009 har stiftelsen fortsatt med skötsel av de viktigaste lokalerna. Skötseln består i att lövsly och granplantor som hotar att växa igen över askarna röjs bort. Under året har skötselinsatser genomförts på tre lokaler.

Elisabeth Hedin ansvarade för projektet under 2009, och inventerade larvkolonier tillsammans med konsult Janne Björklund, Jannes Natur & Miljö AB. Projektet finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Du kan läsa mer om projektet i våra rapporter - *Inventering av asknätfjäril i Norrtälje kommun 2009* (Rapport 2009:9) och *Landskapsekologisk plan för asknätfjäril i Norrtälje kommun* (Rapport 2008:1).

Asknätfjärilens ovansida är brunsvart med brunröda tvärband, undersidan är klart rödgul. Vingbredden är 38 – 46 mm. Fjärilen påträffas i skogstrakter längs hyggen och skogsbilvägar med värdväxterna ask och olvon. Den har tidigare haft en större utbredning men dess kraftiga tillbakagång sammanfaller med 1950- och 1960-talens stora nedläggningar av mindre lantbruk i skogsbygder. Asknätfjärilen klassas som starkt hotad (EN) i Sverige. Den är fridlyst och omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Arten förekom tidigare i Skåne och Blekinge samt i ett band från östra Värmland över Dalarna till Roslagens kust i Uppland. Nu finns den endast kvar i begränsade områden i Norrtälje kommun och i Lindesberg i Närke. I Norrtälje kommun återuppläcktes asknätfjärilen 2001 efter att ha befarats varit utdöd i 14 år. Den finns nu på ca 40 små lokaler i Edebo och Ununge socknar.

Gulyxne

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade år 1997 projekt *Gulyxne* med en inventering av gulyxne (*Liparis loeselii*) i rikkärret Kista hav i Vaddö socken. Syftet med projektet är att bevara gulyxne och dess miljö, rikkärren, i Norrtälje kommun.

Inventeringen gjordes i samband med den restaurering av rikkärret Kista hav som stiftelsen påbörjade 1992. För att kunna följa upp inventeringen lades fyra fasta provytor ut 1997 vilka har följts upp 1998 - 2001 samt 2009. Syftet med inventeringen var att ta reda på hur populationen reagerade på den återupptagna slätterhävden i rikkärret. Vid uppföljningen 2009 påträffades 28 ex av gulyxne varav 12 hade frökapslar. Det är det lägsta antalet under de år som uppföljning har skett vilket kan bero på det höga vattenståndet i kärret året innan. Maria Ericsson ansvarade för projektet under 2009 vilket finansierades av WWF och Naturvårdsstiftelsen. Du kan läsa mera om projektet i vår rapport *Hävd av rikkärr* (rapport 2010:1).

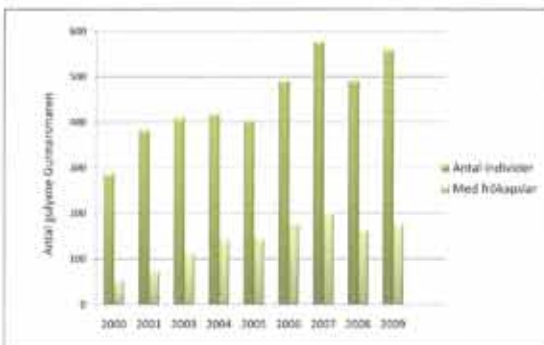
Under 2009 fick Naturvårdsstiftelsen i uppdrag att ta fram ett kontrollprogram för uppföljning av gulyxne i rikkärret Bollen i Rådmansö socken. Bakgrunden var den VA-ledning som planerades att läggas ner nära kärret. En stor provyta placerades i gulyxnepopulationen och under inventeringen påträffades 87 exemplar. Det är mindre antal än vad som vanligen kan finnas i Bollen. Maria Pettersson ansvarade för projektet.

Gulyxne är en ca 10 cm hög gulgrön orkidé som växer i öppna kärr påverkade av kalkrikt grundvatten, s.k. rikkärr. Arten kräver en jämn, kontinuerlig tillgång på vatten och är därför känslig för åtgärder som påverkar hydrologin på växtplatsen. Arten missgynnas av dikningar inom jord- och skogsbruket, vägdragningar samt upphörande av bete och slätter. Gulyxnes krav på rätt kemisk vattensammansättning gör den dessutom känslig för övergödning- och försurningseffekter på grund av luftburna föroreningar. Gulyxne klassas i Sverige som sårbar (VU) enligt ArtDatabanken. Den är fridlyst och omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Gulyxne är idag känd från 88 lokaler i Sverige (Skåne, Öland, Gotland, Östergötland, Södermanland, Uppland och Gästrikland). I Norrtälje kommun finns idag fem lokaler utspridda i Edsbro, Vaddö och Rådmansö socknar.

Sedan år 2000 inventerar stiftelsen en lokal med gulyxne i rikkärret Gunnarsmaren i Riddersholms naturreservat i Rådmansö socken. Det är ett stort rikkärr som omfattar 11,0 ha och ingår i en större beteshage som idag betas extensivt. Inventeringen utförs i 120 rutor om 2 x 2 meter och täcker därmed ett 500 m² stort område. Den undersökta populationen är lokaliserad till en del av kärret som fortfarande är relativt fri från vegetation av igenväxningskaraktär. Målsättningen är att inventera en så stor del som möjligt av det kända beståndet. Även förekomst av bladvass och andra arter som bedöms kunna påverka gulyxnepopulationen noteras.

Under 2009-års inventering noterades sammanlagt 560 individer vilket är en ökning med 14 % sedan föregående år. Av de noterade individerna hade 176 individer frökapslar vilket är en ökning med 8 % sedan året innan. Sedan inventeringen startade år 2000 har antalet gulyxneindivider ökat med 95 %. Antalet individer med frökapslar har under samma tid ökat med hela 232 %. Orsakerna bakom ökningen är oklara. Inga synliga förändringar av kärret eller vegetationen har noterats.

Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2009 vilket finansierades av Skärgårdsstiftelsen. Norrtälje Naturvårdsstiftelse har under 2009 även arbetat med inventering och skötsel av rikkärr. Se s. 8 - 9 för mer information.

Hartmansstarr

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1998 projekt *Hartmansstarr* som syftar till att sköta en liten slätteräng med hartmansstarr (*Carex hartmanii*) med slätter samt att följa upp artens respons på slätterhävden.

Lokalen heter Eknäset och är belägen i Riddersholms naturreservat i Rådmansö socken. Området utgörs av 0,1 ha öppen och övervägande stenfri ängsmark med några hassel- och enbuskar. En mindre berghäll med tillhörande odlingsröse ligger centralt i området och en någorlunda frekvent nyttjad gångstig passerar genom området. Området är beläget intill en beteshage och används också när betesdjuren lämnas vid betessångens början och hämtas vid betessångens slut.

Området betades längre tillbaka med nötkreatur. Under en stor del av 1980- och 1990-talet har området dock legat ohävdad. Området restaurerades 1998 av Naturvårdsstiftelsen då det inhägnades och hävd med slätter påbörjades. Sedan dess har årlig slätter och höbärgning genomförts. Initiativet till insatsen kom från Länsstyrelsen i Stockholms län och syftet var att bevara populationen av hartmansstarr.

Slätterängen består av en frisk till torr ängsmark där arter som rödklint, ängshavre, darrgräs, natt och dag samt spenört har en stark ställning. Andra karaktäristiska arter är krissla, käringtand, solvända, brudbröd, rödkämpar, svartkämpar, fyrkantig johannesört, ängsskallra, jungfrulin och hartmansstarr.

Sedan år 2000 inventerar Naturvårdsstiftelsen årligen förekomsten av hartmansstarr på Eknäset genom att räkna både vegetativa individer och sådana som resulterar i axbärande strån. Inventeringen görs i 68 rutor med storleken 2 x 2 meter och täcker därmed ett 272 m² stort område. Hartmansstarr växer utsprikt i hela området och för det mesta som vegetativa individer.

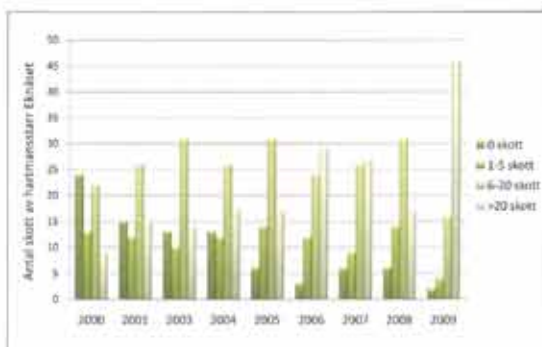
Beståndet av hartmansstarr har sedan projektets start utvecklats i en positiv riktning. Antalet provrutor med flera vegetativa skott har ökat samtidigt som antal provrutor utan förekomst av har minskat. Utvecklingen är ett resultat av den upptagna slätterhävden.

Antalet axbärande strån varierar dock mycket från år till år. I 2009-års inventering hittades 1 250 axbärande strån medan vi under de tidigare inventeringarna 2000 - 2001, 2003 - 2007 noterade 3, 300, 160, 25, 140, 433 respektive 224 axbärande strån. Under 2008 gjordes ingen räkning av axbärande strån.

Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2009 vilket finansierades av Skärgårdsstiftelsen.

Hartmansstarr är ett s.k. halvgräs som blir upp till 0,5 m högt och växer i något fuktigare ogödslade ängs- och hagmarker på kalkrik mark. Arten är starkt gynnad av slätter och finns i marker som hävdas eller har hävdats genom slätter eller bete. Hartmansstarr missgynnas av upphörande hävd och igenväxning. Hartmansstarr klassas i Sverige som sårbar (VU). Artens förekomster i landet minskar. Hartmansstarr förekommer idag sällsynt från Skåne till Gästrikland. Uppgifter från bl.a. inventeringen av Upplands Flora visar att det i Norrtälje kommun 35 - 40 lokaler där hartmansstarr har iakttagits under tidsperioden 1990 - 2009. Alla lokalerna inventeras inte årligen, men troligen finns den kvar på de flesta av lokalerna. I Norrtälje kommun finns flera lokaler i Rådmansö och Fasterna socknar. En stor förekomst av hartmansstarr finns på Eknäset, Riddersholms naturreservat i Rådmansö socken.

Stor tofsäxing är ett grönt flerårigt tuvat gräs. Stråna är ganska grova och kan bli ca en meter höga. Axen är ca 10 cm långa och bladen är smala och platta med långa hår i kanten. De övre bladslidorna är finhåriga medan de nedre är långhåriga. Arten blommar i juni - juli. Stor tofsäxing bildar underjordiska utlöpare som bidrar till att den kan bilda klonartade bestånd. Stor tofsäxing förekommer spridd från Polen över de Baltiska länderna till västra och norra Ryssland. Stor tofsäxing klassas idag som akut hotad (CR) i Sverige enligt ArtDatabanken. Den är fridlyst och en av landets absolut sällsyntaste arter. Den förekommer med endast några tuvor som årligen skjuter upp några axbärande strån. Lokalen ligger på Kapellskär i Rådmansö socken, Norrtälje kommun. På fotografiet syns en av de 100 uppodlade plantorna som planterades ut på ursprunglokalen vid Kapellskär i Rådmansö socken.

Stor tofsäxing

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1994 projekt *Stor tofsäxing*. Syftet är att bevara arten på den ursprungliga lokalen på Kapellskär i Rådmansö socken. Kapellskär är den enda kända växtplatsen i Norden för stor tofsäxing (*Koeleria grandis*). Växten är känd från Kapellskär sedan 1892 då den insamlades. Den uppgivits vara ett krigsminne från ryssarnas invasion med en 26 000 man stark flotta som ankrade utanför Kapellskär i juli 1719. På de ryska skeppen fanns hästar och i det hö som medfördes kan stor tofsäxing ha funnits.

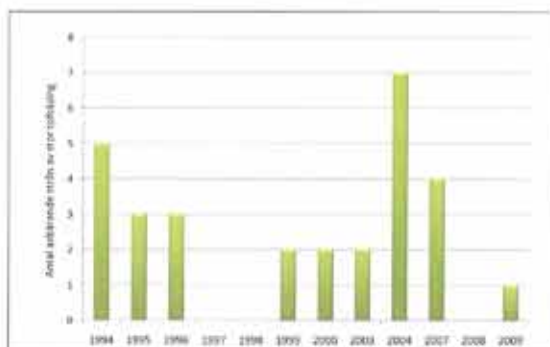
Nästa notering av arten är från 1921 då tofsäxingen angavs som rikligt förekommande i en enbusksnärlig, nordexponerad backäng. Denna lokal, eller större delen av lokalen, blev förstörd av exploateringen vid utbyggnaden av Kapellskärs hamn. I slutet av 1960-talet noterades att det fanns kvar ett 30-tal tuvor. Därefter gick det snabbt utför och arten ansågs 1976 genom en artikel i Norrtälje Tidning vara utrotad. Men uppgiften var felaktig eftersom Joakim Ekman återfann den samma år. Tofsäxingen har sedan dess klamrat sig kvar i några få tuvor som årligen brukar skjuta upp några axbärande strån. Under 2009 ett enda strå. Stiftelsen började 1994 inventera arten. Utvecklingen följs även av Joakim Ekman inom ramen för Floraväkteri Uppland.

I mars 1995 påbörjade stiftelsen restaurering av 0,36 ha kring den då halvöppna växtlokalen. Restaureringen innebar röjning av buskar och avverkning av enstaka träd samt byggande av en trädgårdsgård runt området. Därefter betades området årligen med får fram till 2006. Den ursprungliga tuvan instängslades efter några år för att den inte skulle betas bort.

Under åren 2007 - 2009 genomförde Naturvårdsstiftelsen en satsning på lokalen som innebar att området hävdades med slätter istället för bete. Under 2007 har området rensats på stubbar och stenar. Fagning, slätter och höbärgning har genomförts under 2007 - 2009. Trädgårdsgården har reparerats och provrutor har lagts ut och inventerats.

Genom vegetativ förökning odlade Bergianska Trädgården i Stockholm upp 100 nya plantor från trädgårdens egna plantor, vilka härstammar från Kapellskär. Naturvårdsstiftelsen planterade i maj 2008 ut de uppodlade plantorna i grupper om 20 plantor på fem platser i växtlokalen. Uppföljningen 2009 visade att alla 100 utplanterade tuvor fanns kvar vilka totalt hade producerat 1 419 axbärande strån.

Maria Pettersson ansvarade för projektet 2009 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*.

Gölgroda

Norrtälje Naturvårdsstiftelse genomförde under 2009 en inventering av gölgroda (*Rana lessonae*) i Norrtälje kommun. Bakgrunden var att kartlägga artens status i Norrtälje kommun. Det har länge förekommit uppgifter om att gölgroda skulle ha påträffats vid två tillfällen i kommunen. En av källorna kunde verifierades inför inventeringen och bedömdes vara mycket trovärdig. Den 9 september 1989 fann Carl-Cedric Coulianos, lektor vid Stockholms universitet, två exemplar av gölgroda i ett hållkar norr om Simpnäs på Björkö. Simpnäsområdet inventerades under 2009 mycket noggrant vid flera tillfällen, men ingen gölgroda påträffades. Det är därmed osannolikt att arten har en fungerande population på platsen.

Det andra gamla fyndet är från Understen som är en ö belägen nordost om Singö. Uppgiften är osäker och det är oklart vilket år det skall var gjort. Efter samtal med Marianne Brus, som under många år bott på ön, kunde fyndet inte styrkas. Understen besöktes vid ett tillfälle under inventeringen, dock utan att någon gölgroda påträffades. Under inventeringen påträffades inte heller rom eller yngel i befintliga vatten vilket tyder på att arten saknas. Ett längre inventeringsbesök på Understen som även innefattar en nattinventering vore önskvärd, om ön med större säkerhet skall kunna avskrivas som gölgrodelokal.

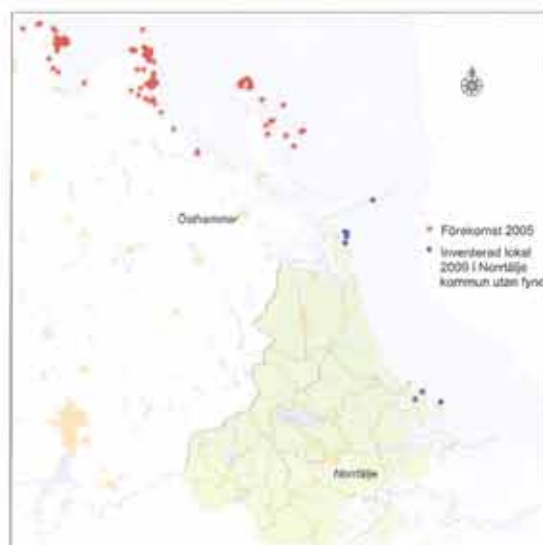
Fältinventering genomfördes även på lämpliga kustmiljöer väster om Simpnäs på Björkö, norra delarna av Arholma, vid Stornotsand på Singö samt de mindre öarna Alskäret, Viten och Måsten. Inte heller här påträffades några gölgrodor. Inget fynd av gölgroda gjordes således under inventeringen. Däremot hittades flera andra intressanta arter som t.ex. majviva, fjärilen gräselefant, blodigel samt större och mindre vattensalamander.

Under 2009 intervjuades personer som kunde ha uppgifter om förekomst av gölgroda i Norrtälje kommun, utan positivt resultat. En artikel med bild på en gölgroda publicerades i Norrtälje Tidning, men inte heller den gav något resultat som tyder på förekomst av gölgroda. Resultatet tolkas därmed som att arten inte har någon fast population i Norrtälje kommun.

Micael Söderman ansvarade för projektet 2009 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Du kan läsa mer om projektet i vår rapport - *Inventering av gölgroda i Norrtälje kommun 2009* (Rapport 2009:4).

Gölgrodan är som vuxen 5 - 9 cm stor. Hanarna har oliv- eller gyllenbrun färg på rygg, ben och sidor, och vita strupsäckar vid mungiporna. Honorna har mörkbrun färg, ibland med nästan svart rygg, och saknar strupsäckar. Båda könen har en ljus rygglinje längs ryggraden. Gölgrodan är mer värmeälskande än t.ex. vanlig groda, vilket gör att endast solexponerade dammar och gölar används. Gölgrodan förekommer i Sverige efter Upplandskusten där den har påträffats i ca 120 gölar och små sjöar. Under senare år har det även hittats en isolerad population i Småland. Gölgrodan klassas idag som sårbar (VU) av ArtDatabanken. Den snäva utbredningen gör arten extra hotad. Det har länge figurerat uppgifter om att gölgroda skulle ha påträffats i kommunen. Exemplar skall ha hittats vid Simpnäs på Björkö och även från Understen utanför Singö finns fynd rapporterade.

Fjälltaggsvampar (*Sarcodon*) är köttiga taggsvampar med eltåriga fruktkroppar. Hattytan är hos flera arter först fildat men övergår snart till att bli fjälligt uppsprucken. Samtliga är marklevande och bildar mykorrhiza med olika trädslag. Mycelet är flerårigt och kan sannolikt bli mycket gammalt på en växtplats. Fruktkropparna uppträder ofta i stora gytringar eller häxringar. I Sverige finns minst 13 arter varav 9 arter är klassade som rödlistade enligt ArtDatabanken. Släktet hyser flera snarlika arter vilka ofta sammanblandas. Många lokaler av rödlistade fjälltaggsvampar finns i landskapen Uppland, Södermanland och Gotland. Fotografiet visar bitter taggsvamp från Stortjärnen i Fasterna socken den 4 sept 2009. Arten klassas i Sverige som sårbar (VU). I Norrtälje kommun är bitter taggsvamp påträffad på ca 25 lokaler fr.a. i Häverö, Söderby-Karl och Vaddö socknar.

Violgubbe är en kantarelllik svamp som är köttig och trattformad med ett rynkigt violettaktigt hymenium. Den släta översidan är smultigt brungul, ofta med inslag av violett. Fruktkropparna som kommer i augusti är 5 - 15 cm höga och ca 10 cm vida. Violgubbe växer på marken i mossrika granskogar på kalkrik mark, som tidigare oftad har varit betade. Kraftig gallring eller slutavverkning på växtlokalerna gör att violgubben försvinner. Arten indikerar en värdefull miljö som ofta hyser många andra sällsynta och hotade arter. Violgubbe klassas i Sverige som sårbar (VU) enligt ArtDatabanken. Den är funnen på relativt många (ca 300) lokaler fr.a. inom ett sammanhängande område i Uppland, Gästrikland, Västmanland, Närke och Dalarna. Norrtälje kommun finns violgubben på ca 90 lokaler fr.a. i Edebo, Edsbro, Söderby-Karl och Vaddö socknar. Fotografiet taget vid Färsna 18 sept 2010.

Fjälltaggsvampar och violgubbe

Fjälltaggsvampar (*Sarcodon* sp.) och violgubbe (*Gomphus clavatus*) är stora marklevande mykorrhizabildande svampar som är beroende av sina värdträd. Fjälltaggsvampar och violgubbe uppträder på hösten ofta i äldre gran- och barrskogar som växt upp genom en naturlig föryngring. Skogarna är ofta belägna på mark med hög kalkhalt och kallas därför för kalkbarrskogar. I Norrtälje kommun, särskilt i de norra delarna, har jordarterna ofta en hög kalkhalt och här finns många kalkbarrskogar. Skogarna är oftast grandominerade och präglade av det tidigare skogsbetet, med betande djur på utmarken.

I dessa skogar finns även en lång rad andra rödlistade och sällsynta svampar, växter och djur. Sverige har ett internationellt ansvar för dessa betespräglade kalkbarrskogar som i ett europeiskt perspektiv är en sällsynt skogsbiotop. Det främsta hotet mot arterna och deras livsmiljöer utgörs av skogsavverkning, fr.a. det moderna trakthyggesbruket. Andra hot är igenväxning som resulterar i allt tjockare humustäcken.

I Sverige förekommer nästan alla Europas fjälltaggsvampar. Mycket talar för att inget annat land i Europa idag har kvar så många arter och så stora populationer. Detta trots att vi även i Sverige betraktar dessa svampar som sällsynta eller mycket sällsynta. I Norrtälje kommun har det hittills påträffats 7 arter av fjälltaggsvampar. Violgubben anses idag vara mer hotad än den bedömning som gjordes för ca tio år sedan. Det ökade hotet beror på att den förekommer i äldre, betespräglade, ört- och kalkrika barrskogar med hög bonitet. Det är en skogstyp som ofta slutavverkas vilket är negativt för violgubben. Arten är underrepresenterad i inventeringar och i skyddade områden.

Under 2007 och 2008 inventerade Norrtälje Naturvårdsstiftelse fjälltaggsvampar och violgubbe i Norrtälje kommun. Totalt inventerades 20 olika kalkbarrskogar vilket resulterade i 1 518 fynd av 162 olika svamparter. Under 2009 gjorde stiftelsen en sammanställning av alla fynd av fjälltaggsvampar och violgubbe som har gjorts i Norrtälje kommun. Violgubbe (VU) är funnen på 91 lokaler, koppartaggsvamp (VU) på 43 lokaler, brödtaggsvamp (EN) på 11 lokaler, bitter taggsvamp (EN) på 4 lokaler, skrovlig taggsvamp (NT) på 3 lokaler, motaggsvamp (NT) på 3 lokaler och blåfotad taggsvamp (VU) på 2 lokaler. I lokalerna finns ibland flera dellokaler.

Magnus Bergström ansvarade för projektet under 2009 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Du kan läsa mer om projektet i vår rapport *Violgubbe och fjälltaggsvampar i Norrtälje kommun* (Rapport 2010:2).

Skötsel av områden

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har sedan 1992 arbetat med att restaurera och utföra naturvårdsskötsel av slätterängar, lövängar, rikkärr, naturbetesmarker och havsstrandängar med höga naturvärden.

Stiftelsen är inte markägare utan har överenskommelser med fastighetsägare om att skötsel kan genomföras eller så utförs skötseln på uppdrag av t.ex. länsstyrelsen eller kommunen. Flera av områdena har blivit skyddade som Natura 2000-områden. Den praktiska skötseln av områdena utförs av anlitade lokala entreprenörer och stiftelsens eget arbetslag.

Slätterängar är en av våra mest artrika naturtyper. I Norrtälje kommun fanns år 1866 nästan 26 000 ha slätter- och lövängar, d.v.s. lika stor areal som idag finns av åker i kommunen. Slätterängarna har i stort sett försvunnit och idag finns bara ca 35 ha kvar i kommunen. Under året har stiftelsen ansvarat för skötseln av de egna slätterängarna Kråkhättan i Roslags-Bro socken, Kapellskär, Trollskäret och Eknäset i Rådmansö socken samt havsstrandängen Djävulsviken i Vaddö socken (totalt 2,23 ha) och rikkärren Kista hav, Maran, Södersjön och Skottvikskärret (totalt 1,70 ha). Åtgärderna har bestått av slätter och höbärgning vilka har finansierats av EU:s jordbruksstöd, Länsstyrelsen i Stockholms län och Skärgårdsstiftelsen.

På uppdrag av Norrtälje kommun har stiftelsen utfört slätter och höbärgning på slätterängarna Carlberg i Fasterna socken och Libbersmora i Rimbo socken (totalt 3,45 ha).

Under 2009 har stiftelsen på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län gjort en översyn av staket i naturbetesmarken Öbacken i Närtuna socken.

I nedanstående tabell redovisas de rikkärr och slätterängar där Naturvårdsstiftelsen har ansvarat för naturvårdsskötseln under 2009.

Område	Naturtyp	Areal (ha)
Kista hav, Vaddö sn (N2000)	Rikkärr	1,13
Maran, Vaddö sn (N2000)	Rikkärr	0,21
Södersjön, Lohärad sn (N2000)	Rikkärr	0,21
Skottvikskärret, Vaddö (N2000)	Rikkärr	0,15
Kråkhättan, Roslags-Bro sn (N2000)	Slätteräng	0,50
Carlberg, Fasterna sn (N2000)	Löväng	1,60
Libbersmora, Rimbo sn	Slätteräng	1,85
Kapellskär, Rådmansö sn	Slätteräng	0,36
Trollskäret, Rådmansö sn	Slätteräng	0,47
Eknäset, Riddersholm (NR, N2000)	Slätteräng	0,10
Djävulsviken, Vaddö sn	Havsstrandäng	0,80
	summa	7,38

Kråkhättan utgörs av en smal slätteräng med några björkar och enar omgiven av en tät granskog. Fotografi den 10 sept 2010.

Carlbergs slätteräng i Fasterna socken ligger vid torpet med samma namn. På ängen finns hamlade björkar. Fotografi den 15 juni 2008.

Libbersmora i Rimbo socken utgörs av en ängsmark ner mot sjön Syningen. På ängen står flera mycket gamla och grova ekar. Fotografi den 16 maj 2010.

Djävulsviken i Vaddö socken är en öppen havsstrandäng belägen vid Ortalaviken. Fotografi den 2 juni 2010.

Övriga arbetsuppgifter

Tillsyn

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har ansvar för tillsynen av de kommunala naturreservaten Linkudden (Blidö socken), Rörvik (Roslags-Bro socken), Marum (Björkö-Arholma socken), Fäviksgrundet (Länna socken) och Oxnäset (Rådmansö socken). Under 2009 gjordes fem till sex protokollförda besök per område vilka rapporterades till uppdragsgivaren Norrtälje kommun. På uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län har Naturvårdsstiftelsen genomfört två till tre tillsynsbesök vardera i naturreservaten Kornamossen (Fasterna socken), Hummelberget (Lohärads socken), Långsjön (Estuna socken), Rimsjö och Rimsjöskogen (Husby-Sjuhundra socken), Mornäsan (Roslags-Bro socken) samt Råda och Vågsjön (Söderby-Karls socken). Tillsynen utfördes av Elisabeth Hedin.

Uppdrag

Norrtälje Naturvårdsstiftelse åtar sig olika typer av uppdrag gällande naturvård. Under 2009 har stiftelsen arbetat med följande uppdrag:

- Skötselinstruktioner i fält vid röjning av Heden på Svartlöga.
- Naturvärdesökning i databaser över Nenningsund.
- Genomgång av databaser om rödlistade arter vid Erken som kan påverkas av vattenståndshöjning.
- Räkning av träd i naturbetesmarker med miljöstöd.
- Skötselplan för åkerholmar vid stadsdelen Färsna.
- Miljöbedömning av planerad torvtäkt på Stormossen i Riala.
- Översiktlig naturvärdesbedömning av sumpskogar vid Gribbylund.
- Biotopkartering av Vretaån samt tre biflöden.
- Elfiske i Eksågsån.
- Borttagning av hänvisningsskylt i Hallstavik.
- Förekomst av värdefulla naturtyper och hotade arter längs VA-ledning Koholma-Räfsnäs.
- Rödlistade arter på Manskär.
- Föreläsning om natur och miljö i Norrtälje.
- Inventering av grodor i Uppsala län.
- Påverkan på hotade arter och moränryggar längs VA-ledning Rådmansö.
- Arbetsledning vid restaurering av Norrtäljeån.

Uppföljning av provrutor

På uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län lades fyra fasta provrutor om 4 m² ut i två rikkärr i Kornamossens naturreservat (Fasterna socken). I rutorna karterades arttäthet och täckningsgrad av kärlväxter och mossor. En fotografering av provytorna genomfördes. På uppdrag av Norrtälje kommun genomfördes en uppföljning av två provrutor i Västra Kornakärret, en sidvallsäng under restaurering i Fasterna socken. I rutorna karterades arttäthet och täckningsgrad av kärlväxter. En fotografering av provytorna genomfördes. Inventeringen av provrutor genomfördes av Maria Pettersson och Maria Ericsson.

Framtagande av skötselplaner

På uppdrag av Norrtälje kommun, inom ramen för den Lokala naturvårdssatsningen (LONA), har stiftelsen under 2009 påbörjat arbetet med att ta fram skötselplaner för Färsna, Näset, Svanberga och Vätö huvud.

Information

En av stiftelsens arbetsuppgifter är enligt stadgarna att informera om Roslagens natur, miljövård och de ekologiska sambanden. Detta sker genom att arbeta fram skyltar i naturreservat och andra naturområden, publicera rapporter, böcker och egna hemsidor samt ge upplysningar.

Rapporter

Under 2009 publicerades följande rapporter i tryckt form och som pdf-filer på stiftelsens hemsida:

- 2009:10 Bevarande av stor tofsäxing på Rådmansö
- 2009:9 Inventering av asknätfjäril i Norrtälje kommun 2009
- 2009:8 Inventering av mnemosynefjäril i Norrtälje kommun 2009
- 2009:7 Inventering av finnögontrost i Uppsala län 2007 - 2008
- 2009:6 Inventering av fältgentiana i Uppsala län 2007 - 2008
- 2009:5 Inventering av skyddsvärda träd i Norrtälje kommun
- 2009:4 Inventering av gölgröda i Norrtälje kommun 2009
- 2009:3 Gamla lövträd i kulturlandskapet
- 2009:2 Inventering av rödlistade kryptogamer i fem områden i Norrtälje kommun
- 2009:1 Fiskevårdsplan för Norrtäljeån 2008 - 2013
- Årsredovisning för Norrtälje Naturvårdsstiftelse 2008

Under tidigare år har följande rapporter publicerats:

- 1996:1 PARNASSIUS MNEMOSYNE inom Norrtälje kommun
- 1996:2 Inventering av utter (*Lutra lutra*) i östra och norra Uppland 1993-5
- 1996:3 Inventering av utter (*Lutra lutra*) i Uppland 1995
- 1997:1 Att rädda sänkta sjöar - En biologisk och juridisk handledning
- 1999:1 Effektiviteten hos olika typer av faunapassager avsedda för utter (*Lutra lutra*)
- 2000:1 Inventering av rödlistade skalbaggar och lavar i några ekområden i Norrtälje kommun
- 2003:1 Inventering av boknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2003
- 2005:1 Utvecklingen av Upplands utterpopulation under 1994-2004
- 2005:2 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2005
- 2005:3 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2005
- 2006:1 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2006
- 2006:2 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2006
- 2007:1 Metodutveckling av biologisk indikator i källmiljöer
- 2007:2 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2007
- 2007:3 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2007
- 2008:1 Landskapsekologisk plan för asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun
- 2008:2 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2008
- 2008:3 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2008
- Årsredovisningar för Norrtälje Naturvårdsstiftelse 1989 - 2007

Informationsmaterial om lokal naturvård

Norrtälje Naturvårdsstiftelse påbörjade under 2009 projektet *Informationsmaterial om lokal naturvård* vilket ingår i den Lokala naturvårdssatsningen (LONA). I projektet skall stiftelsen ta fram en skärmställning samt broschyrer över 11 naturreservat och andra naturområden.

Informationsskylt för stor tofsäxing.

Skyltar

Sedan 1993 har Naturvårdsstiftelsen arbetat med att ta fram informationsskyltar och skyltställ i ca 50 skyddade områden som naturreservat och naturminnen. Vi har även framställt informationsskyltar i områden som inte är skyddade men vars natur är viktig att uppmärksamma för besökare.

Under 2009 har Naturvårdsstiftelsen på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län, framställt en informationsskylt om stor tofsäxing och dess växtplats vid Kapellsjärn på Rådmansö.

Böcker

Naturvårdsstiftelsen har en liten upplaga kvar till försäljning av böckerna *Vårt att se i Roslagens natur* och *Upplands fåglar*.

Hemsidor

Under året har stiftelsens verksamhet presenterats på tre hemsidor. Den huvudsakliga hemsidan, www.naturvardsstiftelse.se, redovisar Naturvårdsstiftelsens verksamhet under följande rubriker; Arter, Naturtyper, Färsna gård och Information. Under året hade hemsidan 27 660 registrerade besök jämfört med 13 934 besök året innan. På hemsidan www.naturesarnorrhalje.se presenterades exkursionsprogrammet under *Natures År*. Under året hade hemsidan 5 208 registrerade besök. I september 2009 lanserades hemsidan www.farsnagard.se vilken presenterar stiftelsens pedagogiska verksamhet och de andra organisationernas verksamhet vid Färsna gård. Under året hade hemsidan 1 000 beökare. Redaktörer för hemsidorna har under 2009 varit Magnus Bergström och Susanne Jansson.

Upplysningar

Under året har stiftelsen fått flera telefonsamtal från allmänhet och organisationer om natur, naturvård, växter och djur samt naturreservat.

Övrigt

Stadgeändring

Styrelsen beslutade den 16 september 2008 att ändra stadgarna för stiftelsen. I 4 § ändrades lydelsen "Styrelsen skall bestå av sju (7) ledamöter och lika många suppleanter" till "Styrelsen skall bestå av minst sju (7) ledamöter och lika många suppleanter". Syftet med ändringen är att alla partier som finns i fullmäktige skall vara representerade i stiftelsens styrelse. (Länsstyrelsen i Stockholms län beslutade den 10 oktober 2008 att godkänna ändringen av stadgarna.) Som en följd av stadgeändringen valdes Inger Lundh-Jansson (mp) in i styrelsen genom beslut av kommunfullmäktige 2009-04-27.

Styrelse

Styrelsen har under 2009 haft följande ledamöter:

Kurt Pettersson (c) ordförande
Paul Sving (s) vice ordförande
Olle Wahlgren (m) ledamot
Karin Beronius (fp) ledamot
Kristina Drotz (s) ledamot
Inger Lundh-Jansson (mp) ledamot
Karin Broström (Roslagens Naturskyddsförening) ledamot
Lennart Larsson (Roslagens Ornitologiska Förening) ledamot
Lennart Albinsson (c) ersättare
Ola Stenberg (s) ersättare
Anders Nyström (m) ersättare
Leif Nielsen (kd) ersättare
Bertil Karlsson (v) ersättare
Rolf Embro (Roslagens Naturskyddsförening) ersättare
Roine Karlsson (Roslagens Ornitologiska Förening) ersättare

Revisorer

Auktoriserad revisor för Norrtälje Naturvårdsstiftelse är Nils-Erik Johnsson KPMG Bohlins AB, Norrtälje.

Styrelsemöten

Under året har styrelsen genomfört sex protokollförda styrelsemöten vilka alla var förlagda till Färsna gård.

Flytt till Färsna gård

Fram t.o.m. den 31 mars 2009 hade Naturvårdsstiftelsen sitt kontor på Roslagsmuseets övervåning, Faktorigatan 1 i Norrtälje stad. Kontoret flyttades till mangårdsbyggnaden vid Färsna gård, 2 km norr om Norrtälje stad, den 1 april 2009. Under året har Skogsstyrelsen, Leader UROSS, Veterantraktorklubben Norrtälje och Färsna 4H varit hyresgäster på Färsna gård.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse flyttade under 2009 sitt kontor till mangårdsbyggnaden på Färsna gård.

Personal

Under 2009 har Naturvårdsstiftelsen haft följande anställd personal (inom parentes anges anställningstiden omräknad till heltidssysselsättning); Maria Pettersson (11 månader), Elisabeth Hedin (9 månader), Susanne Jansson (8 månader), Jörgen Hillgren (8 månader), Micael Söderman (8 månader), Maria Ericsson (6 månader), Lotta Andersson (2 månader) och Daniel Udd (2 månader). Josefin Sundberg och Mikael Lindqvist har varit anställda enstaka timmar. De praktiska naturvårdsåtgärderna har utförts av stiftelsens arbetslag som bestått av Jörgen Hillgren, Olle Bladlund, Mikael Djervsten och Henrik Silverstolpe. Lokala konsulter och entreprenörer har anlitats av stiftelsen för att utföra naturvårdsprojekt. Magnus Bergström har varit verkställande direktör. Stiftelsens bokföring, bokslut och deklaration har utförts av Pia Svalling, Anneli Andersson och Magnus Bergström.

Deltagande i utbildning, konferenser m.m.

Micael Söderman medverkade på *Gäddseminarium* arrangerat i Stockholm den 9 mars av Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund. Elisabeth Hedin medverkade på *Grundkurs för tillsynsmän/naturvårdare/naturbevakare* arrangerad av länsstyrelsen i Stockholms län den 2 - 4 september i Åkerö, Rådmanö. Elisabeth Hedin, Maria Pettersson, Susanne Jansson och Magnus Bergström medverkade på konferensen *Flora- och faunavård 2009* som arrangerades av ArtDatabanken i Uppsala den 29 april. Elisabeth Hedin medverkade på det *Nationella mnemosynemötet* i Karlskrona den 5 maj arrangerat av länsstyrelsen i Blekinge län. Elisabeth Hedin och Maria Pettersson medverkade på konferensen *Det urbana landskapets gröna delar – historia, värde, planering, skötsel och restaurering*. Konferensen arrangerades av Svenska IALE i samarbete med Stockholm Resilience Centre, Stockholms universitet, Kungliga Tekniska Högskolan, SLU Uppsala och Centrum för biologisk mångfald (CBM), samt Stockholms läns landstings regionplanekontor och Riksantikvarieämbetet den 17 - 18 september i Stockholm. Magnus Bergström medverkade på *EUROPARC - 100 Years of National Parks in Europe: a shared Inheritance, a Common Future, with inauguration of Kosterhavet and Ytre Hvaler National Parks* den 8 - 10 september i Strömstad. Maria Pettersson och Elisabeth Hedin medverkade på *Mångfaldskonferensen 2009 - skyddade naturområden* som arrangerades av Centrum för biologisk mångfald (CBM), Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm den 7 - 8 oktober. Maria Pettersson och Lotta Andersson medverkade på *Natureship kick off* i Åbo, Finland den 10 december. Susanne Jansson och Lotta Andersson medverkade på *NordPlus* den 18 december i Riga, Lettland.

Studieresa Ängsö nationalpark

Den 24 maj 2009 medverkade styrelse och personal, tillsammans med Miljörådet i Norrtälje kommun, på Ängsö nationalparks 100-års jubileum.

20-års jubileum

På styrelsemötet den 24 april 2009 firade styrelse och personal med fika och tårta att Norrtälje Naturvårdsstiftelse bildades för på dagen 20 år sedan. Den 8 december inbjöd stiftelsen styrelseledamöter, anställda, uppdragsgivare, samarbetspartners m.fl. till stiftelsens 20-års jubileum i Tupplidret på Färsna gård. På jubileumet berättade, Christer Stighäll, initiativtagare till Norrtälje Naturvårdsstiftelse, om stiftelsens tillkomst och dess första år.

Roslagsgruppen

Roslagsgruppen är namnet på en samarbetsgrupp för naturvården i Uppland. Medverkande i gruppen är bl.a. Norrtälje Naturvårdsstiftelse, Norrtälje kommun, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län och Upplandsstiftelsen. Inget möte har emellertid arrangerats under 2009.

Naturvårdsstiftelsen i media

Naturvårdsstiftelsen har under 2009 förekommit i flera reportage i olika tidningar. Norrtälje Tidning och Allt om Roslagen rapporterade om aktiviteterna inom Naturens År den 11 maj respektive 15 maj. Den 29 maj publicerades på Norrtälje Tidnings hemsida en artikel om firandet av Ängsö nationalparks 100-års jubileum. Tidningen Skärgården hade den 28 maj en artikel införd om Ängsöfirandet. Den 29 maj fanns en artikel införd i Norrtälje Tidning om flodnejonögonas lek i Tullviksbäcken dit stiftelsen anordnade en exkursion inom ramen för Naturens År. Den 3 juli 2009 fanns i Norrtälje Tidning en artikel om stiftelsens inventering av gölgröda på Singö och Vaddö. Den 3 juni var förstasidan och ett helt uppslag i Norrtälje Tidning vikt åt den pedagogiska verksamheten vid Färsna Naturcentrum. Dagens Nyheter rapporterade den 18 april om stiftelsens tidigare inventeringar av utter i norra delen av Stockholms län och den 29 augusti om stiftelsens inventering av rikkärr i Stockholms län. Taltidningen På tal om Stockholm hade ett inslag om inventering av värdefulla träd den 27 oktober.

Artrika kärr i Norrtälje kartlagda

Ängsnyckel, flugblomster och vitryxne.

Länsstyrelsen har med hjälp av Norrtälje naturvårdsstiftelse inventerat de 43 rikkärr – där det växer ovanliga mossor och gräs – i Stockholms län som anses mest skyddsvärda. Nästan alla ligger i Norrtälje där maränen innehåller kalk och mineraler som gör att rikkärr bildas. Inventeringen visar att kärrknippen finns i ungefär hälften av kärren och att det även i Stockholms län finns kärr med blodnyckel, sumpnyckel, flugblomster och vitryxne.

ANDERS SUNDSTRÖM

Sommarljuv 100-åring i fokus

En årlig sommarfest har blivit till både utställning, musik, matservering och flera nyheter till 100 år i landskapet. Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Stika 600 besökare kom årligen för att pröva på sommarfestens aktiviteter.

Faller för skogslivet

Text describing the importance of forests for nature and the activities organized by the foundation.

Balansräkning

<i>Belopp i kr</i>	<i>Not</i>	<i>2009-12-31</i>	<i>2008-12-31</i>
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier, verktyg och installationer	6	18 683	31 699
		<u>18 683</u>	<u>31 699</u>
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	7	500 000	508 000
		<u>500 000</u>	<u>508 000</u>
Summa anläggningstillgångar		<u>518 683</u>	<u>539 699</u>
Omsättningstillgångar			
<i>Varulager, förnödenheter m.m.</i>			
Färdiga varor och handelsvaror		900	900
		<u>900</u>	<u>900</u>
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		413 099	515 323
Skattefordringar		12 003	221 026
Övriga fordringar		131 607	76 890
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		337 025	7 338
		<u>893 734</u>	<u>820 577</u>
Kassa och bank	8	<u>493 326</u>	<u>662 753</u>
Summa omsättningstillgångar		<u>1 387 960</u>	<u>1 484 230</u>
SUMMA TILLGÅNGAR		1 906 643	2 023 929

Balansräkning

Belopp i kr	Not	2009-12-31	2008-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	9		
Eget kapital vid årets början		1 135 550	1 117 102
Årets resultat		16 315	18 448
		<u>1 151 865</u>	<u>1 135 550</u>
Summa eget kapital		<u>1 151 865</u>	<u>1 135 550</u>
Obeskattade reserver	10		
Periodiseringsfond tax-07		1 558	1 558
Periodiseringsfond tax-09		4 926	4 926
Periodiseringsfond tax-10		6 331	0
Summa obeskattade reserver		<u>12 815</u>	<u>6 484</u>
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		216 508	91 399
Övriga skulder		207 508	482 103
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		317 947	308 393
Summa kortfristiga skulder		<u>741 963</u>	<u>881 895</u>
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		<u>1 906 643</u>	<u>2 023 929</u>

Redovisningsprinciper och bokslutskommentarer

Belopp i kr om inget annat anges.

Allmänna redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd.

Värderingsprinciper m.m.

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärde respektive nominellt värde om ej annat framgår av not nedan.

Varulager

Varulagret, värderat enligt Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2000:3, är upptaget till det lägsta av anskaffningsvärdet enligt först in- först ut- principen, respektive nettoförsäljningsvärdet. Därvid har inkuransrisk beaktats.

Fordringar

Fordringar har efter individuell värdering upptagits till belopp varmed de beräknas inflyta.

Avskrivningsprinciper för anläggningstillgångar

Avskrivningar enligt plan baseras på ursprungliga anskaffningsvärden minskat med beräknat restvärde och avskrivning sker över tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Nedskrivning sker vid bestående värdenedgång.

Följande avskrivningsprocent har tillämpats, varvid hänsyn tagits till innehavstiden för under året förvärvade och avyttrade tillgångar.

<u>Anläggningstillgångar</u>	<u>Antal år</u>
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>	
Maskiner	5
Inventarier, möbler	10
Inventarier, dator	3

Noter	2009-01-01 -2009-12-31	2008-01-01 -2008-12-31
Not 1 Anställda och personalkostnader		
<i>Medelantalet anställda</i>		
Män	2	1
Kvinnor	4	3
Totalt	<u>6</u>	<u>4</u>
<i>Löner, andra ersättningar och sociala kostnader</i>		
Styrelse	0	6 880
Övriga anställda	1 101 507	802 868
Summa	<u>1 101 507</u>	<u>809 748</u>
Sociala kostnader (varav pensionskostnader)	382 621 44 495	305 808 33 143
Not 2 Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		
Inventarier, verktyg och installationer	13 016	24 006
Summa	<u>13 016</u>	<u>24 006</u>
Not 3 Ränteintäkter och liknande resultatposter		
Avkastning värdepapper	7 000	9 500
Ränteintäkter, övriga	7	11 951
Summa	<u>7 007</u>	<u>21 451</u>
Not 4 Räntekostnader och liknande resultatposter		
Räntekostnader, övriga	11	247
Summa	<u>11</u>	<u>247</u>
Not 5 Skatt på årets resultat		
<i>Aktuell skattekostnad</i>		
Skatt på årets resultat	4 994	4 138
Total redovisad skattekostnad	<u>4 994</u>	<u>4 138</u>

2009-12-31

2008-12-31

Not 6 Inventarier, verktyg och djur

Ackumulerade anskaffningsvärden:

- vid årets början	92 693	92 693
- årets inköp	-	-
- årets utrantering	-	-
	<u>92 693</u>	<u>92 693</u>

Ackumulerade avskrivningar enligt plan:

- vid årets början	-60 994	-36 988
- årets avskrivning enligt plan	-13 016	-24 006
- årets utrantering	-	-
	<u>-74 010</u>	<u>-60 994</u>

	<u>18 683</u>	<u>31 699</u>
--	---------------	---------------

Redovisat värde vid årets slut	18 683	31 699
---------------------------------------	---------------	---------------

Not 7 Andra långfristiga värdepappersinnehav

Ackumulerade anskaffningsvärden:

- vid årets början	508 000	508 000
- tillkommande tillgångar	-	-
- avgående tillgångar	-8 000	-
	<u>500 000</u>	<u>508 000</u>

Redovisat värde vid årets slut	500 000	508 000
---------------------------------------	----------------	----------------

Not 8 Kassa och bank

Det finns en outnyttjad checkräkningskredit på 50 000 kr.

Not 9 Eget kapital

	Fritt eget kapital
Vid årets början	1 135 550
Årets resultat	16 315
Vid årets slut	<u>1 151 865</u>

Not 10 Periodiseringsfond

Avsättning periodiseringsfond tax-07	1 558	1 558
Återföring periodiseringsfond tax-09	4 926	4 926
Avsättning periodiseringsfond tax-10	6 331	-
	<u>12 815</u>	<u>6 484</u>

Underskrifter

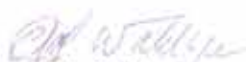
Norrtälje 2010-04-27

Kurt Pettersson
Ordförande

Paul Sving

Olle Wahlgren

Karin Beronius

Kristina Drotz

Inger Lundh-Jansson

Karin Broström

Lennart Larsson

Revisorspåteckning

Min revisionsberättelse har lämnats den 2010-04-27

Nils-Erik Johnsson
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till styrelsen/förvaltaren i Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Org nr 814401-0033

Jag har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens/förvaltarens förvaltning i Norrtälje Naturvårdsstiftelse för år 2009. Det är styrelsen/förvaltaren som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen. Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av min revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att jag planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra mig om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens/förvaltarens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen och förvaltaren gjort när de upprättat årsredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen. Jag har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i stiftelsen för att kunna bedöma om någon styrelseledamot/förvaltaren är ersättningsskyldig mot stiftelsen, om skäl för entledigande föreligger eller om någon styrelseledamot/förvaltaren på annat sätt har handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseföreläggandet. Jag anser att min revision ger mig rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av stiftelsens resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Styrelseledamöterna/Förvaltaren har inte handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseföreläggandet.

Norrtälje den 27 april 2010

Nils-Erik Johnsson
Auktoriserad revisor

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Norrtälje Naturvårdsstiftelse är en ideell stiftelse som inrättades av Norrtälje kommunfullmäktige 1989. Stiftelsens syfte är att

- ta tillvara och stärka allmänhetens intresse för miljö- och naturvårdsfrågor.
- informera om Roslagens natur, miljövard och de ekologiska sambanden.
- bevara och skydda miljö- och naturvårdsvärden av stort allmänt intresse samt
- förvalta naturreservat, naturvårdsområden och övriga naturvärden.

Styrelsen består av åtta ledamöter som väljs av kommunfullmäktige. Roslagens Naturskyddsförening och Roslagens Ornitologiska Förening är representerade i styrelsen med en ledamot var.

Om Du vill stödja stiftelsens verksamhet är du välkommen att lämna ditt bidrag på stiftelsens bankgiro 5338-3774. Bidragen går till vår naturvårdsverksamhet. På vår hemsida www.naturvardsstiftelse.se kan du läsa mer om våra olika naturvårdsprojekt. På hemsidan www.farsnagard.se kan du läsa om verksamheten vid Färsna gård och vad som händer där just nu.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Färsna gård

761 73 NORRTÄLJE

Besöksadress: Färsna gård, 2 km norr om Norrtälje stad.

Tel nr: 0176 - 184 02, 184 07

E-post: norrtalje@naturvardsstiftelse.se

Hemsida: www.naturvardsstiftelse.se

www.farsnagard.se